

Тенденции и перспективи за развитие на българо-румънските икономически отношения

Емилиян Енев

Trends and perspectives for the development of the Bulgarian-Romanian economic relation:

The paper reviews recent trends in the development of the Bulgarian-Romanian economic relations and the emphasis is put on analysis of figures regarding the commodity circulation between both countries. The perspectives for future evolution of the business relations between companies from Romania and Bulgaria are examined. Examples for hot industries are given. Despite the steady growth in the volume of trade between Bulgaria and Romania, there is significant number of obstacles and challenges to be overcome in order the potential for economic cohesion and synergy between both countries to take place.

Key words: Bulgaria, Romania, economic relations, cooperation, commodity circulation, international trade

ВЪВЕДЕНИЕ

Стокообменът между България и Румъния се характеризира със стабилен ръст през последните 10 години, а след членството на двете страни в ЕС увеличението в темпа на двустранната търговия се увеличава още по-осезаемо. Двете последно приети държави в ЕС имат подобна структура на икономиката, но в Румъния индустриалният сектор е по-развит и страната успя да привлече значителни инвестиции в производствени мощности. От друга страна, в България хранително-вкусовата промишленост и туристическият сектор са по-конкурентни. Съществува значителен потенциал за бъдещо развитие на икономическите отношения между двете страни, който може да намери израз в осъществяване на производствено коопериране между фирми от Румъния и България, в реализиране на джойнт венчър и т.н.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. Динамика и продуктова структура на стокообмена между България и Румъния за последните години

За периода януари-ноември 2008 г. стокообменът между България и Румъния достигна стойност 2,369 млрд. евро. За същият период вносът на България от Румъния възлиза на 1,34 млрд. евро, а износът е 1,03 млрд. евро, което обуславя негативно салдо за България в размер на 310 млн. евро. За сравнение през първите единадесет месеца на 2007 г. стокообменът между двете страни е бил 1,483 млрд. евро, а отрицателното салдо за България е било 280 млн. евро [1].

Съпоставка между първите единадесет месеца на 2008 г. спрямо същия период на предходната година, показва нарастване на стокообмена между двете страни с близо 60%, увеличаване на износа от България за Румъния с 71% и покачване на вноса с близо 52%. От Табл. 1 по-долу ясно се вижда тенденцията за нарастване на стокообмена между България и Румъния през последните 8 години и плавно увеличаване на негативното търговско салдо за България и задържането му около ниво от 300 млн. евро през последните години.

Таблица 1:

Динамика на стокообмена между България и Румъния за периода 2000 – 2008 г.

ГОДИНА	ИЗНОС (хил. евро) – към Румъния	ВНОС (хил. евро) – от Румъния	САЛДО (хил. евро)	СТОКООБМЕН (хил. евро)
2000	203.3	253.1	- 49.8	456.4
2001	144.1	192.9	- 48.7	337.1
2002	168.7	172.4	- 3.6	341.1
2003	203.3	231.1	- 27.8	434.4
2004	316.7	342.2	-25.5	659.0
2005	356.7	547.3	-190.6	904.1
2006	478.7	692.3	-213.5	1 171.1
2007	658.4	988.0	-329.6	1 646.5
1-11.2007	601.6	881.5	-279.9	1 483.2
1-11.2008	1.029.1	1.339.5	-310.3	2 368.6

При анализа на продуктовата структура на търговията между България и Румъния през последните няколко години се очертават няколко групи стоки, които имат значителна тежест в стокообмена между двете страни. В износа на България към Румъния най-голям дял имат металните изделия, земеделските продукти, нефтените масла и продукти на хранително-вкусовата промишленост. Същевременно България внася от северната си съседка най-много петролни продукти, пътнически автомобили, продукти на химическата индустрия, торове и др. По-подробна информация може да бъде намерена в Табл. 2 и Табл. 3 по-долу:

Таблица 2:

Продуктова структура на износа на България към Румъния за периода януари-ноември 2008 г.

No	КодМТ	Описание Общ износ през: 01-11/2008 г.	хил. евро 14 327 383.9	Дял (%) 100.00
		Общ износ за Румъния	1 029 166.8	7.18
1	7214	Пръти от желязо или от нелегирани стомани	70 542.1	6.85
2	7208	Плосковалцувани продукти от желязо или от нелегирани	49 615.0	4.82
3	1001	Пшеница и смес от пшеница и ръж	45 262.4	4.40
4	3004	Медикаменти	35 180.2	3.42
5	2710	Нефтени масла и масла от битуминозни минерали	34 588.9	3.36
6	1205	Семена от репица или рапида, дори натрошени	29 076.1	2.83
7	1701	Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически чиста захароза,	26 114.3	2.54
8	7606	Ламарини, листови и ленти от алуминий	23 810.1	2.31
9	1206	Семена от слънчоглед, дори натрошени	22 439.4	2.18
10	1905	Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитни продукти	19 853.7	1.93

Таблица 3.

Продуктова структура на вноса на България към Румъния за периода януари-ноември 2008 г.

№	КодМТ	Описание	хил. евро	Дял (%)
		Общ внос през: 01-11/2008 г.	23 658 945.5	100.00
		Общ внос от Румъния	1 339 508.2	5.66
1	2710	Нефтени масла и масла от битуминозни минерали, различни от суровите	349 081.9	26.06
2	8703	Пътнически автомобили и други автомобилни превозни средства	91 120.7	6.80
3	2711	Нефтен газ и други газообразни въглеводороди	76 785.8	5.73
4	7204	Отпадъци и отломки от чугун, желязо или стомана (скрап)	62 013.0	4.63
5	7404	Отпадъци и отломки от мед	55 607.5	4.15
6	2304	Кюспета и други твърди остатъци, дори смлени или агломерирани под формата на гранули, получени при извличането на соевото масло	29 663.9	2.21
7	4011	Пневматични гуми от каучук, нови	23 014.6	1.72
8	3102	Минерални или химични азотни торове	22 043.8	1.65
9	3402	Повърхностно активни органични вещества (различни от сапуните)	20 422.1	1.52

През последната една година се наблюдава известна стагнация в търговията между България и Румъния. Причините за това са основно финансовата и след това икономическата криза в региона. От друга страна, от началото на 2009 г. в Румъния се наблюдава ускорено обезценяване на румънската валута лея спрямо еврото, като тази тенденция беше особено силно изразена през януари и февруари. Това е допълнителна причина за охлаждане на търговията с масови потребителски стоки между двете страни, тъй като продавайки в Румъния търговците получават постъпления в леи и при отложено плащане от 30-60 дни тази сума може да се обезцени значително спрямо това, което е платено за продуктите в евро. Освен това обезценяването на леята кара румънците все по-малко да пазаруват в търговските вериги в Русе и други градове.

Информацията за стокообмена между България и Румъния за първото тримесечие на настоящата година показва ефектите от кризата и промяна в някои тенденции. За първите три месеца на 2009 г. стокообменът между двете страни е 411 млн. евро, като за същия период на миналата година обемът е 511 млн. евро. По-интересен е фактът, че вносът на България от Румъния пада с почти 40% (от 324 на 197 млн. евро), а износът се увеличава с 14% (от 187 млн. до 214 млн. евро) [2]. Така през първите три месеца на 2009 г. България има положителен търговски баланс с Румъния. Това от една страна може да бъде разглеждано като положителна новина, но от друга страна е признак за сериозното свиване на индустриалния сектор в двете страни.

2. Особенности на икономическите отношения между България и Румъния – преглед по сектори. Възможности и пречки за развиване на бизнес връзките между двете страни

През 2007 г. и 2008 г. се увеличи значително търговията със строителни материали между България и Румъния, което беше обективно обусловено от бума в строителния сектор за този период. По-големите български фирми производители на

строителни материали имат дългосрочна стратегия за румънския пазар и работят приоритетно за реализиране на своята продукция в страната. Компании като Каолин и Девня цимент от години имат регистрирани филиали в северната съседка и реализират значителни обеми там. Производители на лепила, мазилки и топлоизолационни материали също търсят развитие като в повечето случаи работят чрез търговски представители. Дефицитът на някои строителни материали в Румъния допълнително стимулира български компании да навлязат на пазара на север от р. Дунав. Повиши се износа на метални изделия от България към Румъния, от друга страна румънската дървесина е по-качествена и с малко по-ниски цени.

От началото на 2008 г. се наблюдаваше тенденция български строителни фирми да търсят възможности за изпълнение на строителни обекти на територията на Румъния, където те са конкурентни не само с цени, но и с качество на извършваните работи. За тази цел почти всички български компании с такива намерения търсят партньори от Румъния, с които съвместно да реализират определен обект, най-често под формата на консорциум. През последната година обаче българските компании замразяват планове си за изпълнение на строителни обекти в Румъния с оглед промяната на конюнктурата в строителния сектор, проблемите с финансирането, спада в цените на недвижимите имоти и като цяло по-високите рискове свързани с реализацията на проектите.

Традиционно между България и Румъния се търгуват активно масови потребителски стоки, особено продукти на леката и хранително-вкусовата промишленост. Добър прием в Румъния намират българските консерви, ядки, сладкарски изделия, тестени продукти и др. Компании като Фикосота Синтез успешно продават козметика и почистващи препарати. Тенденцията през последните месеци е вниманието на търговците да се насочва към по-евтини продукти с по-ниско качество поради нарастващото потребление на такива изделия вследствие на кризата.

България определено има по-добри позиции от Румъния в туристическия сектор и привлича повече туристи с по-ниски цени, сравнително по-добро ниво на обслужване и по-силно развити Черноморски курорти. Все повече български хотели се опитват да привлекат румънските туристи, които са на първо място сред чужденците посетили България с цел отидих.

Таблица 4.
Посещения на чужденци в България (януари - септември 2008 г.)

№.	Страни	Брой	2008 г. спрямо 2007 г. %	Относителен дял %
	Общо:	4 967 966	18.2	
1	РУМЪНИЯ	854 642	35.0	17.2
2	ГЪРЦИЯ	591 926	4.6	11.9
3	ГЕРМАНИЯ	543 983	13.0	10.9
4	ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	331 757	4.1	6.7
5	РУСИЯ	272 241	19.2	5.5
6	ТУРЦИЯ	163 124	-22.1	3.3

Източник: Държавна агенция по туризъм

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Българо-румънските икономически отношения се развиват динамично през последните години, като допълнителен тласък за това даде членството на двете страни в ЕС. Ниските транспортни разходи, мащабите на пазара и познатата

нормативна среда са предпоставки много български компании да опитата да развият бизнеса си в Румъния. От друга страна, освен възможностите и потенциала съществуват много обективни и субективни пречки, които възпрепятстват правенето на бизнес в Румъния. Румънският пазар е по-атрактивен за големите мултинационални компании, които първо се позиционират там, а след това се развиват в другите съседни страни. Те имат сериозен дял в някои сектори и повишават значително конкуренцията и бариерите за навлизане на пазара.

Съвместните проекти между компании от България и Румъния са изключително малко спрямо наличния потенциал, а двустранните бизнес отношения се изразяват основно в търговия, която следва конюнктурата на пазара и често има спекулативен характер. Ограничени са и инвестициите на румънски компании в България и обратното.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Служба търговско-икономически въпроси към Посолството на Р. България в Букурещ..

[2] Публикации в интернет страницата на Българо-Румънска Търговско Промислена Палата – www.brcci.eu.

За контакти:

Докторант Емилиян Енев, Катедра "Икономика", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 082-826 308, e-mail: eenef@abv.bg.

Докладът е рецензиран.